

řejnost, velmi zapotřebí; podobná publikace by jistě mohla vzniknout jen spoluprací odborníků různých oborů, vědců i praktičtějších lingvistů, psychologů, logiků, sociologů, filosofů, veřejných a kulturních pracovníků apod. a nemohla by se obejít bez prací příruček. Některé práce tvořící pro takovou příručku předpoklady již existují.¹⁾ Je jasné, že by příprava příručky vedla i k prohloubenímu po- stavení celkového postavení a funkce jazyka v socialistické společnosti. *Pavel Novák*

ČESKÁ JAZYKOVĚDA V ROCE 1959

Část druhá: Práce bohemistické

Popis a rozbor jazyka a jeho vývoje. Práce všeobecné. Významný podnět k uvědoměnému pěstování kultury mluvené spisovně češtiny přináší čl. J. Bě- liče *Bojujeme za upravení a šíření hovo- rou češtinu* (ČJL 9, 1959, 433—441).¹⁾ Bělič ukazuje na nevhodnost toho, že je hovorová po- doba spisovně češtiny vytlačována nejen v Pra- ze, ale vůbec v Čechách a v poslední době i na Moravě obecnou češtinou, tj. útvarem me- zinářečným, který vzniká nivelační českých a moravských nářečí, a zkoumá přitýkání tohoto stavu; je třeba proti tomu bojovat. — J. Va- chek v čl. *Glossa k otázce jazykového typu češtiny* (SbGregor 227—228) ukazuje, že pro zjištění typologického profilu češtiny je třeba ji srovnávat nejen s jazyky typologicky značně odlišnými — tak postupoval např. Vl. Skalčíka ve svém »Typu češtiny«, Praha 1951 —, ale i s jazyky typologicky blízkými, jako je ruština; tuto konfrontaci provádí Vachek zkusmo v plá- nu tvaroslovném, syntaktickém i lexikálním.

¹⁾ Vedle většiny citovaných prací lingvis- tických viz např. O. Zich. O *subjektivních překážkách logického myšlení*, Filosofický časopis 1958, 501—518 a stejnojmennou kapitolu v Zichově knize *Význam logiky pro práci vysokoškolského učitele*, Praha 1959, 71—90; P. Materna, *Podstata fráze*, Filosofický časopis 1956, 741—744, k tomu z jazykovědného hlediska K. Hausenblas, *Fráze z hlediska logiky*, SaS 18, 1957, 122—124.

²⁾ V r. 1959 splynuly metodické časopisy Český jazyk a Literatura ve škole v nový časopis Český jazyk a literatura ve škole; zava- díme pro něj zkratku ČJL.

společnosti, 22. moderní prostředky informace a propagandy (The Mass Media of Communi- cation) a jednotlivec. Dodatek tvoří příručka psaného úzu (diferenciál). Ke knize je pak při- pojen podrobný rejstřík (na 21 s.).

Jak je patrné z obsahu, jde tu jednak o věci, zahrnuté u nás do příruček jazykové správnosti (hlavně dodatek) a do příruček stylistiky (lekcce 11).³⁾ Jednak o věci, zahrnované jen zčásti do slohu v středškolských učebnicích češtiny (12—19), zčásti do některých částí tradiční formální logiky (15)⁴⁾ a psychologie (13).⁵⁾ do příruček techniky duševní práce (3—10, 17—19).⁶⁾ příruček řečnictví⁷⁾ a tech- niky mluveného slova (5).⁸⁾ obchodní kores- pondence (20), do starých vzorů soukromé ko- rrespondence (21) a příruček dobrého chování (21).⁹⁾ Nemáme u nás dosud obdobu lekce po- slední.¹⁰⁾

Celá kniha vychází přitvořeně z buržoazního životního stylu a také mu slouží, zřejmě zcela spolehlivě. Je škoda, že k ní nemáme náš so- cialistický protějšek, který by z vědeckých hle- disk souhrnně poučoval nejen o kultuře jazy- kové, ale i o kultuře logické a kultuře duševní práce a pomáhal zvýšit i úroveň nejrůznějších schůzí, diskusí, besed, porad apod. Domníváme se, že je v době dovršování kulturní revoluce takové příručky, určené ovšem pro nejširší ve-

³⁾ Srov. F. Daneš - L. Doležel - K. Hausenblas - Fr. Váhala, *Kapitoly z praktické stylistiky*, Praha 1957.

⁴⁾ Srov. zvláště M. Machovec, *Logika*, Praha 1952.

⁵⁾ Srov. B. M. Tepllov, *Psychologie*, Praha 1957.

⁶⁾ Srov. nejnověji J. Toman, *Jak studo- vat a učit se cizím jazykům*, Praha 1960, dále V. Smilauer, *Technika filologické práce* (skriptum), Praha 1955.

⁷⁾ J. Holman, *O řečnictví pro řečníky*, Praha 1947.

⁸⁾ Srov. F. Daneš - B. Hála - A. Jed- lička - M. Rompolt, *O mluveném slově*, Praha 1954 a B. Hála, *Technika mluveného projevu z hlediska fonetiky*, Praha 1958.

⁹⁾ Srov. nejnověji M. Majorová, *Člověk mezi lidmi*, Praha 1960³⁾, např. s. 108n.

¹⁰⁾ Srov. však H. Steiner, *K filosofickým základem některých buržoazních teorií propa- gandy*, Přehled 5, 1960, č. 1, 74—86, zvláště závěr.

finitivních závěrech těchto studií ještě zdaleka nelze mluvit, jen touto cestou je možno se dobrat vědecké pravdy. Pro celou práci je dále charakteristická velká účast mladých odborníků: až na několik vedoucích osobností jsou autoři všech uvedených děl mladí lidé ve věku 25—35 let. Představitelé rumunské lingvistiky věnují nyní totiž zvláštní péči růstu mladých vědeckých pracovníků, a to už od studentských zájmových kroužků. Takto, žadou oddaných pracovníků vedených dobrými profesory, je rozvoj rumunské jazykovědy zajištěn.

Florica Dimitrescu-Niculescu (Bukurešť)
— *Jiřina Smrčková*

AMERICKÁ PŘÍRUČKA DOBRÉHO JAZYKOVÉHO CHOVÁNÍ A ÚSPĚŠNÉHO JAZYKOVÉHO JEDNÁNÍ^(*)

Autor, docent humanitních věd na chicagské universitě, napsal pro kurs psané i mluvené spisovně angličtiny, kterým procházejí nováčci amerických universit, příručku, jež má obsah na první pohled poněkud různorodý. Po stručné předmluvě následují lekce, prová- zené hojnými příklady, ilustracemi, otázkami, cvičeními a bibliografií: 1. »Sdělování,²⁾ pod- níkání, demokracie — a Ty.« Obsah této úvod- ní lekce se dá shrnout takto: »Mladý muž, dívka, chceš-li to někam dotáhnout, nauč se mluvit a psát, jak se patří.« Nápěť dalších lekcí tvoří: 2. sdělovací prostředky (tj. stručný přehled vývoje angličtiny a jakási charakteris- tíka stavby současné angličtiny a některá po- utění ze sémantiky), 3. sebeanalýza (tj. zjiš- tění předpokladů ke studiu), 4. technika vní- mání, 5. technika podání, 6. analýza posluchače a čtenáře (tj. publika, konzumenta), 7. téma a účel, 8. materiál pro sdělení, 9. rozvíjení myš- lenky, 10. organizace myšlenky, 11. jazykový úzus (tj. stylistika), 12. vyprávění, 13. popis, 14. výklad, 15. dokazování, 16. přesvědčování, 17. výtah, 18. referát, 19. odborné pojednání, 20. sdělování při podnikání, 21. sdělování ve

¹⁾ Wayne N. Thompson, *Fundamentals of Communication*. An Integrated Approach, New York—Toronto—London 1957, 582 s.

²⁾ Slovy *sdělování, sdělovací překládám angl. communication*.

vážnějších staroromunských památek; k nim mají být připojeny nejen glosáře a filologický rozbor, ale také studie o jazyce příslušné pa- mátky.

Theoretická otázkám jazykovědným je vě- nováno několik knižních prací, např. *Studii de lingvistică generală* (1955) Al. Graur³⁾ (tjž autor zkoumá slovní zásobu rumunštiny: *Fon- dalul principal al limbii române*, 2. vyd. 1957), Rosettiho *Studii lingvistice* (1955) a ko- lektivní »Úvod do jazykovědného studia« (*In- troducere în lingvistică*, 1958). T. Slavova- Cazarová zkoumá ve své knize *Relațiile dintre gândire și limbaj în ontogeneza* (3—7 ani) (1957) vztah mezi jazykem a myšlením u dítěte, především z hlediska psychologického. (Srov. též další knihu téže autorky, *Limbaj și context*, Bukurešť 1959, 465 s.)

V celé této činnosti rumunské jazykovědy, zaměřené v prvé řadě ke zkoumání mateřštiny, má ovšem své významné místo i studium jiných románských a také slo- vanských jazyků. Nejvýznamnějším ro- manistickým dílem poslední doby je úvod do studia románské jazykovědy (*Introducere în lingvistică romanică*, 1957) I. Iordana. V oblasti slavistiky je věnována pozornost pře- devším zkoumání vztahu mezi rumunštinou a sousedními slovanskými jazyky; i když už zde existují některé souhrnné práce (především Al. Rosetti, *Influența limbilor slave meridionale asupra limbii române* (sec. VI—XII), 1954; dále např. E. Seidel, *Elemente sintactice slave în limba română*, 1958) i řada dílčích studií; zbývá zde ještě mnoho otázek prozkoumat a vysvě- lit.⁴⁾

Máme-li v závěru charakterizovat rumunské jazykové dění, musíme především vyvednout úsilí o spolupráci mezi jednotlivými vědci i pra- covními úseky, bez něhož by realizace uvede- ných děl byla stěží možná. Dále je třeba pod- trhnout existenci neustálé výměny názorů (lup- tá de opinii »názorový boj«), jak je zřejmá např. z diskusí o povaze diftongů, pojetí dialektu nebo způsobu studia spisovného jazyka. I když o de-

³⁾ Srov. Vl. Skalčíka, *Cesty za marxis- tickou jazykovědou*, SaS 18, 1957, 175—178.

⁴⁾ O rumunské slavistice částečně informoval Slovanský přehled 44, 1958, 334—335.